ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Сокорчук Ігор Петрович
Харківський національний університет радіоелектроніки
(61166, Харків, просп. Науки,14, каф. програмної інженерії,
тел. (057) 702-14-46)
e-mail: ihor.sokorchuk@nure.ua

Автор дослідження розглядає творчість українського футуриста Михайля Семенка. Він звертає увагу на те, що у т.зв. візіопоезіях «Каблепоема за океан» та «Моя мозаїка» спостерігається відчутній вплив професійної діяльності поета, що була пов'язана із тодішніми інформаційними технологіями. Автор вважає, що професійні навички дозволили митцеві не лише пов'язати поетичне слово і візуальний образ, але творчо втілити у ньому технічний поступ тієї доби у дусі ідей футуризму, що може розглядатися як авторський внесок митця.

The author of this research examines the creative heritage of Ukrainian futurist Semenko. He notes to the fact that visual poetry "Kablepoema za okean" ("Poetic telegram to the overseas") and "Moya mozaika" ("My Mosaic") observed a significant impact of the poet's professional activities who was associated with the then information technology. The author believes that the skills not only allowed the artist to link poetic word and visual image, but it creatively implement technological progress in that period in the spirit of futurism, which can be considered as an art contribution of the artist.

Одним із цікавих етапів творчості Михайля Семенка є два виданих ним у 1922 році твори: «Каблепоема за океан» та «Моя мозаїка». Обидва твори видані у незвичному стилі, названому автором стилем «зорової (просторової) поезії» або «поезомалярством»

Народився Михайль (Михайло) Семенко у грудні 1892 року на Полтавщині у селі Кибинці тодішнього Миргородського повіту.

Батько майбутнього поета, Василь Леонтійович, був волосним писарем, а мати Марія Стефанівна – письменниця. Завдяки матері та батьку, майбутній поет у чотири роки вивчився читати й писати. Пізніше він вчився грати на скрипці: спершу в Хоролі, а потім брав уроки в Києві.

Улітку 1912 року М. Семенко став студентом Психоневрологічного інституту в Петербурзі. Водночас тут він і далі продовжив навчатися музиці. Дослідниця творчості Любов Якимчук пише: «Приїхавши до столиці імперії Петербурга, він вступив на музичні «курси Поллак», але через скруту незабаром залишив їх, знайшовши дешеву народну консерваторію. «Моя душа хотіла і тобі музики, як і твоя», — підбадьорювала мати та переказувала синові невеликі гроші»

Улітку 1914 року Михайло Семенко із досить неясних причин

перериває навчання і виїжджає далеко на схід до Владивостоку, де і мешкає до 1917 року. Деякі дослідники творчості вважають, що цей переїзд пов'язаний із військовою службою поета у війську. Проте, немає документальних даних ані про військову частину у якій він проходив службу, ані про його військове звання, ані про його військову посаду. Такі документи старанно архівувалися і добре збереглися. Можна припустити, що Семенко виїхав до Владивостоку самостійно і працював там у військових підрозділах Російської армії як вільнонаймана цивільна особа.

На кількох фотознімках того часу, Семенко одягнений у військову шинель. Проте, якщо взяти до уваги, що мова йде про часи Першої світової війни, то стає зрозумілим, що військовий одяг тоді був звичним як для військових, так і для цивільних осіб. У вірші «Привітання» того часу (28. I. 1916. Владивосток) Семенко пише: Я дивлюсь у вікно на жовнірів і на те як / розвантажують пароплав / "HENRIK IBSEN NORTH" /І також на маневруючий на пристані потяг / з кількома брудними червоними повізками. /Занімів Морзе латунний інвалід ніч пройшла / більш немає депеш /Ранкові моє вранішнє привітання.

З цього тексту стає очевидним, що Семенко виразно відмежовує себе від військовослужбовців — жовнірів, а також те, що він у цей час працює телеграфістом. Така різка зміна роду діяльності для військових часів не є незвичною, на лініях стратегічного зв'язку військо вочевидь потребувало освічених інтелігентних молодих енергійних працівників. Одним із них і став Михайль Семенко. На думку автора цього дослідження, отримані Михайлом Семенком у Владивостоці професійні навички вплинули та його творчість. Наприклад, сама назва твору, — «Каблепоема за океан», є співзвучною до поширеної наприкінці 19 - початку 20 століття назви телеграфних депеш. У той час, повідомлення, що передавалося через провідні канали зв'язку, називали каблеграмами. Також, для свого візіопоетичного твору Михайль Семенко використав характерний для того часу бланк телеграми, поділений з допомогою ґратки на окремі структурні елементи різного призначенні.

Дослідник Данило Рега у статті «Візуальні експерименти в поезії Михайля Семенка та Ярослава Сейферта: типологічний аспект» зазначає: «Такий прийом, як зазначає Р. Краусс, є типовим для «лівого мистецтва» XX ст., але кожен авангардист «працював із ґратками так, ніби тільки-но винайшов їх <...> ніби це джерело і є його власним винаходом» [1, с. 162]. Використовуючи «ґратки», М. Семенко порушує найрізноманітніші теми і оформлює їх, використовуючи різноманітні геометричні фігури (в основі завжди лежить квадрат). Автор грається із розмірами літер, розділяє їх»

Розглядаючи сам текст візіопоезії «Каблепоема за океан», глядач споглядає розірваний та склеєний у несподіваних місцях текст: «КАБЛЕПО // ЕМА // ЗАО // КЕАН». У творі зустрічаємо досить незвичні на перший погляд лексичні конструкції, звороти, терміни: «ВСІМ — ВСІМ — ВСІМ»,

«СЛУХАЙТЕ», «СЛУХАЙТЕ! (циркулярно). Москва — Владивосток — Гонолулу — Сан-Франциско — Чікаго — Ню-Йорк — Лондон — Париж — Берлін — Варшава — Київ». Привертає увагу специфіка вибраної автором лексика твору: «мент-хвиля», «лінія-дріт», «ЕЛЕКТРО» , «... затремтить відрацією радіохвиль!», «РАДІО», «АПАРАТ», «КАБЕЛЬ».

У підсумку, — професійні навички дозволили митцеві не лише пов'язати поетичне слово і візуальний образ, але й у дусі ідей футуризму творчо втілити у ньому технічний поступ доби.

Використі джерела

1. Семенко Михайло (Михайль). Вибрані твори / М. Семенко. – К.: Смолоскип, 2010. – 686 с.
2. Ковалів Ю. Візуальна поезія Михайля Семенка / Ю. Ковалів // Літературознавчі студії. – 2013. – Вип. 39 (2). – С. 14–20.
3. Візуальна поезія Михайля Семенка / Ю. І. Ковалів // Літературознавчі студії. - 2013. - Вип. 39(2). - С. 14-20. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lits_2013_39%282%29__4
4. Михайль Семенко: від футуризму до тероризму / Любов Якимчук //. - Режим доступу: http://litakcent.com/2012/12/27/myhajl-semenko- vid-futuryzmu-do-teroryzmu/